WYNIA'S WEEK

Blijven de blunders uit de coronatijd ons voortaan bespaard? Het nieuwe coalitieakkoord biedt weinig hoop

Posted on 12 februari 2026 by Eva Munnik

Het regeerakkoord rept met geen woord over de aanpak van een volgende pandemie. Wel vallen er mooie woorden als democratie, rechtsstaat, betrouwbaarheid en gelijke behandeling. Maar die zaken leken de coalitiepartijen D66, VVD en CDA tijdens de coronacrisis helemaal niet zo belangrijk te vinden.

Meer dan 30.000 woorden over hun plannen voor ons land, maar het woord pandemie komt geen enkele keer voor. Het coalitieakkoord – *Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland* – bevat wel veel andere begrippen, zoals 'democratisch ethos', 'sterke rechtsstaat', 'betrouwbare overheid' en 'gelijke behandeling'.

Dat leek allemaal te ontbreken toen ons land in crisis was vanwege corona. D66, VVD en CDA zaten toen ook in het kabinet. Dus rijst de vraag: hoe belangrijk vinden de regeringspartijen hun eigen speerpunten in het coalitieakkoord bij een volgende crisis?

0x pandemie

Verrassend is het niet dat het akkoord geen enkele keer rept over de aanpak van een pandemie. Corona ligt alweer jaren achter ons en hopelijk worden we voor 2030 niet opnieuw met een wereldwijde virusuitbraak geconfronteerd.

Tegelijkertijd weet je het nooit. Het kan nog een eeuw duren, maar het kan ook zijn dat er ergens tussen 2026 en 2030 – de periode dat deze coalitie ons land hoopt te besturen – wederom een virus wereldwijd toeslaat. En gaat de regering dan dezelfde fouten maken als bij corona? Een relevante vraag, omdat de partijen die verantwoordelijk waren voor de corona-aanpak nu opnieuw aan de macht komen. Betekent 'bouwen aan een beter Nederland' niet ook zorgen dat je bij een volgende crisis de blunders van de vorige niet herhaalt?

13 keer democratie

We tellen de mooie woorden in het coalitieakkoord over zaken die ons landsbestuur niet zo relevant leek te vinden in coronatijd.

D66, VVD en CDA vinden democratie belangrijk genoeg om het woord dertien keer te noemen, en ze willen natuurlijk 'een sterke democratie'. De coalitiepartijen willen onze democratie beschermen en 'weerbaarder en levendiger' maken, zeggen ze: 'Democratisch ethos versterken we in de hele samenleving, met de Nederlands grondwet als fundament.'

In coronatijd werd de democratie deels aan de kant gezet. De Eerste Kamer stond buitenspel en de Tweede Kamer mocht pas achteraf iets zeggen over ingrijpende maatregelen waartoe het kabinet dan al had besloten.

Arts Jona Walk vindt dat het kabinet in coronatijd veel macht naar zich toetrok. 'Ik kende dat uit Amerika, bijvoorbeeld in de tijd na 9/11, de aanslagen op de Twin Towers, dat je als overheid een crisis gebruikt om extra macht te grijpen. En de overheid zegt: "Maar het is nodig, want het is crisis en we moeten jullie beschermen."'

Interessante vraag is of de regerende partijen dat 'democratisch ethos' in hun akkoord nog net zo sterk hebben als er een crisis uitbreekt. De vorige keer leek dat in elk geval niet zo te zijn.

17 keer rechtsstaat

Het woord rechtsstaat valt zeventien keer. 'We maken onze democratische rechtsstaat weerbaarder.' En verderop in het akkoord gaat het over 'veilig zijn in een sterke rechtsstaat'.

Veel Nederlanders hadden in coronatijd helemaal niet het gevoel dat ze veilig waren of beschermd werden door een sterke rechtsstaat.

Mona Keijzer, demissionair minister voor BBB en in coronatijd staatssecretaris voor het CDA: 'Iedereen heeft op dit moment weer de mond vol van de rechtsstaat, maar destijds is dat allemaal met voeten getreden. Terwijl, waar heb je dan een rechtsstaat voor? Waar heb je grondrechten voor? Om juist in tijden van crisis burgers te beschermen tegen de overheid.'

6 keer betrouwbaar

Een ander streven van de drie partijen is 'een betrouwbare en menselijke overheid'. Het woord betrouwbaar vinden we zes keer terug in het coalitieakkoord. Om vertrouwen te vergroten, is volgens D66, VVD en CDA 'een menselijk gezicht' nodig en 'een overheid die zich transparant opstelt'.

Het gaat vervolgens onder meer over het toeslagenschandaal en de aardbevingsproblematiek in Groningen. Terecht. Maar de coronacrisis ontbreekt, terwijl er in die periode misschien nog wel het meeste vertrouwen van burgers in de overheid verloren is gegaan.

De drie coalitiepartners van nu, D66, VVD en CDA, zaten ook in het kabinet tijdens de coronacrisis. Een periode die 'een dramatische daling in het vertrouwen van burgers in de landelijke overheid' opleverde, volgens onderzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam: 'Het aandeel Nederlanders met (veel) vertrouwen in de landelijke overheid daalde tussen april 2020 en september 2023 van 69 tot 22 procent. Hoewel ook andere zaken hierbij een rol spelen, begon deze daling van vertrouwen in de overheid tijdens de coronapandemie.'

Surveillance

'Ik denk dat het de vertrouwensband van veel mensen met de overheid ernstig heeft aangetast', zegt Jona Walk. Bijvoorbeeld wat betreft vaccins. 'Niets geeft zo'n aversie tegen vaccins als iemand die je probeert te dwingen.'

Vertrouwen werkt ook twee kanten op, en de overheid toonde weinig vertrouwen in burgers. Mona Keijzer zag een surveillancemaatschappij ontstaan. 'In die tijd was er de coronamelder-app. Als iemand positief was, kreeg jij een melding als je bij die persoon in de buurt was geweest. Daarna kwam het coronatoegangsbewijs en werd je gezondheidsinformatie – de informatie die de hoogste bescherming geniet – in een app gezet en een andere burger ging controleren of jij wel gezond genoeg was om ergens binnen te komen.'

Als gezegd: dit alles gebeurde onder het bewind van de drie partijen die nu weer gaan regeren. Hoe betrouwbaar en transparant zullen ze zijn als er een nieuwe pandemie of crisis komt?

8 keer gelijkheid

Het coalitieakkoord benadrukt het belang van gelijke behandeling: 'Iedereen in Nederland is voor de wet gelijk'. In het document komt het woord gelijkheid (of een afgeleide daarvan) acht keer voor.

In coronatijd werden mensen die wel een coronavaccin namen en mensen die dat niet deden ongelijk behandeld. Want wie het – 'vrijwillige' – coronavaccin niet nam, mocht vijf maanden lang niet zonder test de sportkantine of horeca in, terwijl anderen dat wel mochten.

Wettelijk mocht deze ongelijke behandeling niet, schrijft advocaat Stan Baggen op 30 augustus 2021 in *NRC*. 'De Wet publieke gezondheid bepaalt uitdrukkelijk dat toegangsregels gebaseerd op vaccinatie alleen gesteld mogen worden als kan worden vastgesteld dat bij een gevaccineerde een vergelijkbare kans op overdracht van het virus bestaat als bij iemand na een negatieve testuitslag.' En dat was niet zo: tegen corona gevaccineerden besmetten ook anderen, en best veel ook.

Weinig hoop

De coalitiepartners willen ‘bouwen aan een beter Nederland’, maar kan Nederland op hen bouwen? De ervaringen in coronatijd bieden weinig hoop dat de woorden in hun akkoord ook echt in praktijk worden gebracht op het moment dat een crisis de regeringsleiders verleidt om hun mooie plannen voor een ‘beter Nederland’ in de steek te laten. Tijdens de vorige crisis waren democratie, rechtsstaat, betrouwbaarheid en gelijke behandeling immers opeens niet zo belangrijk meer.

Wynia’s Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee, ook in het nieuwe jaar?* ***Doneren kan zo****.* ***Hartelijk dank!***